

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

A kollégium évváró ünnepélye.

Imádság, tartotta Csiky Lajos akad. tanár.

Előfohász.

Isten, örökkévalóság Királya, ki változhatatlan vagy a múlandóság között, kinek létedben nincsen változás, míg mi, mint a tűnő lehellet, elmúlunk, és a mi alkotásaink is, mint a pára, elenyésznek: reád nézünk ez órában, s hozzád imádkoznak gyermekeid. Im' békéjünk ez órában, felséges Atya Isten, ide, e te szent templomodba, hogy esdve kérjünk: tedd állandóvá rajtunk a te kegyelmedet, és a te hozzánk való nagy szeretetednek karjaiba végy föl minket, Isten, mi Istenünk! Ámen.

Imádság.

Lélekben és igazságban akarunk tégedet imádni, nagy Isten, ki lélek és igazság vagy magad is. Nagy hálaadásnak buzgóságos szent érzelmével akarunk föltekinteni rád, Atyánkra, ki nagy vagy a nagyokban és a kicsinyekben is meg tudod dicsőíteni a te erődet. Ha multunk örömeiért tégedet akarunk ajkainknak szózatával magasztalni, bizonytalan jövőnkre tekintve, csak te vagy az, Isten, kit szívünk fölkeresne, hogy imádvá-imádjon, mint reménykedésünk beteljesedésének forrását, mint olyan jó Atyát, akitől száll alá minden jó adomány, és akinek akaratod szerint történik minden körülöttünk, mert te vagy az egyetlen Úr, Istene e nagy világnak. Áldott, óh áldott légy, hogy nemcsak a kietlen anyagban teremtetted meg a te mindenségedet, hanem a lélek, a szellem világának napját is fénnyel ragyogtatod egünk kiterített boltozatán; és ha megengeded a te gyermekeidnek, hogy kutató elméjükkel behatoljanak a mélységeknek mélyeibe, szemeket meg fölmeled a magas hegyek oltáraihoz, a csillagoknak a végtelenségben terülő táborához, hogy keressék és meg is találják a te Lelkedet, mely életet lehell kezed alkotásiba és a szellemi erők fényével vonja be az anyagi testek valóságát.

Áldunk tégedet nagy kegyelmedért, hogy alkalmat adsz mi nekünk ki-kibontakozni életünk köznap munkái köréből, hogy ünnepeket szenteljünk te néked, és hogy a mi szellemünk teremtő munkáinak

bevégezése nyugalomnak napjaival, az élet vasárnapjával ajándékozz meg bennünket, hogy a léleknek is éljünk, és a te örök jóságodból viruló pázsitokon is járjanak lábaink.

De magasztaljuk a te nagy nevedet azért is, jó Atyánk, hogy otthonokat is emelsz számunkra, melyekben menedéket találjon a mi testünk, erősödést a mi lelkünk, táplálékot a mi szellemünk. Áldjuk gondviselő kegyelmedet, hogy jóságodból kiszélesíted a mi otthonunk falait és annak gyepűit mindinkább kiterjeszted, vagy új otthonokat is készítesz a felnőtt testvéreinknek, ha az édes atyai ház szűk lett már nekik, ha az édesanyai kebelből el akarja őket akaratod szakítani. Add, óh add, nagy Isten, hogy az atyai ház iránt való szent szerelem és az édes tejfel itató anyai kebelhez való gyermeki hűség ki ne aludjék az eltávozóknak lelkében, és abban a dicsőséges harmóniában zengjen ezután is, hozzád a magasba, az egymástól elszakadó testvérek tégedet magasztaló himnusza, amelyben eddig énekelték neked égbe szálló hallelujákat.

Szent vagy örökké Atya Ur Isten, a magas meny-nyekben! Szent, szent, szent, a seregek Királya!

Ihletett lélekkel s megilletődött szívvel jöttünk fel, nagy Isten, ide a te szent templomodba, a búcsúvételnek e nagy órájára, hogy hálát adjunk neked, ki nem tekintvén a mi gyarlóságainkat s gyöngeségeinkről is megfélekedvén, nagy irgalmasságod szerint elvezettél minket ez iskola esztendőnek végére, s idestova bevégezendő munkánk után pihenést készülsz nyújtani a te gyermekeidnek. Áldunk az erőért, mellyel megáldottad a tanítók és a tanítványok seregét; az előhaladásért, melynek minket részesévé tettél; a világosságért, melyet elménkben új tüzek kigyúladásával gyújtottál; a hitért, melyet lelkünkben velünk való új és új szövetséged kettős tüzes nyelvének lángjaiban fényre lobbantottál; a reményért és bizalomért, hogy diadalomra juttatod a jó, a nemes és tiszta világ igazai felé való törekvéseinket. Ne vedd le rólunk ezután sem, jó Atyánk, a te jóságos kezdetet, és a te Szentlelked világosságának fényével vezess újra vissza és vezéreljed dicsőségedben ezt a te népedet.

És ha e ház gyermekei megoszlanak immár; ha bölcseségednek tanácsa a felnőttébb testvéreink új és más otthonot akar készíteni; ha e mi, hegyre épített városunkat, ősi főiskolánkat, új alapok megvettetésével még magasabb hegyre akarod át-

telepíteni : ha fényszóró kévéjét újabb és még erősebb világosságot árasztó szálakkal akarod erősíteni ; ha az iskolák ezen városát a fénylő világosság árasztásának még erősebb tüzhelyévé rendeli a te kegyelmed : legyen meg, Urunk, ebben is a te akaratod, és a te bölcseségednek tanácsa álljon meg rendületlenül.

És ha ez órában, itt a te szent színed előtt, búcsút vesznek egymástól az eddig összetartott testvérek, az ugyanazon egy anyának gyermekei, kiket te egy lélekben fűztél egybe ; ha az ugyanazon édesatyái ház szelleme hitben igaz, az igazság keresésében híven kitartó, a valódi tudomány javainak megszerzésében áldást és sikert tőled váró s mindig csak reád tekintő testvéreket, családtagokat adott hazánknak és egyházunknak : kérve-kériünk, áldások Istene, tartsad meg és őrizd, ápold e szellemet, nagy kegyelmed szerint, a jövő idők folyamán is, időtlen-időkig. Adj a te Szentlelkedből olyan lelket a válni készülő testvérnek, hogy az őt szárnyára bocsátó anyának, édes egyházunknak a te szent Fiad tudományához hű, nevedet valló, tégedet félő, erős fiaikat neveljen. Őrizd hamis tudománytól, s úgy vezessed és vezettesd azt, hogy fiai lélekben és igazságban énekelhessék mindenha :

*„Hogy mi ne tanuljunk mástól,
És ne legyen több más senki,
Hanem Krisztus, kiből kell bízni,
Alleluja ! Alleluja !”*

Áldd meg kegyelmedből egyházunkat Szentlelkednek minden áldásával ; vedd jóságod szárnyai alá egyházkerületünket, és ennek vezetőit, híveit, hogy legyen a te végzésed szerint öröme szárnyai alól most kibocsátandó gyermeke haladásában, emelkedésében is.

Szeresd városunkat, ennek népét, benne egyházunkat, hogy a hit emelje itt a tudást, s a testi és lelki jólétben élő lakosok megelégedésében a szeretet és a békeség testvéri egyetértésben csokolgassák egymást.

Vedd kegyelmedbe, jó Isten, édes hazánkat, apáink földét is, hogy legyen e nép boldog, testi és lelki javaidban gazdag. Adj esőt földére, ha szomjúhozik ; deríts reá napfényt, ha erre van szüksége ; légy vele és áldd meg, áldás-adó Isten ! Királyát is tartsd meg még hosszú időn át trónja magaslatán, hogy ne érezze ő, népének jó atyja, öregkora terhét. Királyok Királya, légy szerető Atyja a mi királyunknak.

Hallgasd meg imádságunk szavát, óh könyörgést meghallgató édes Atyánk, mindenható ! Amen.

Megáldás.

Áldások Istene, áldásodat kértük. Szeretnek Atyja, tégedet áldottunk. Nagy vagy te és dicsőséges ;

szent vagy te és örökké jó. Nincs más Isten rajtad kívül ; nincsen áldás, csak te tőled. Tekints reánk fénylakodból, s szeresd a te gyermekidet szíved minden szerelmével. Dicséret, dicsőség legyen szent nevednek, áldás-osztó Isten ! Amen.

Dr. Kun Béla rektori beszámolója.

Ime, összegyűltünk még egyszer a régi kötetekben, hogy — miután Isten segítségét imádkozással megköszöntük — számot adjunk a munkálkodásról, amit az évben végeztünk. Ez az esztendő eseményekben gazdag, változásokkal teljes volt s ha nem volna a maga nemében utolsó, akkor is megérdemelne egy pillantást a történetére.

Voltak nagy veszteségeink. Meghalt két nagyérdemű régi tanárunk : Ozory István és Balogh Ferenc, egyik sem fiatalon ugyan, de nekünk mégis korán. Ozory még telve életreménnyel, munkavágyással, Balogh Ferenc — bár elgyöngülve a tisztességekben — szinte holtá napjáig elég erős, ha a kollégiumnak szolgálhatott. Egyik neves társunk, Fiók Károly, egészségének hanyatlása miatt volt kénytelen a munkát abbahagyni. Ám a súlyos veszteségek mellett erőgyarapodásról is adhatunk számot. A kolozsvári egyetemre távozott jeles tudósunk, Tóth Károly helyét a törvénykezési eljárás tanszékén Bacsó Jenő, azelőtt máramarosszigeti jogtanár, egyetemi magántanár, a lemondás folytán megüresült németnyelvi tanszékét pedig Huss Richard egyetemi magántanár foglalta el. A folyó iskolai évben gazdátlan lett katedrák ellátásáról helyettesítés útján gondoskodtunk és pedig a Balogh Ferenc tárgyait Lencz Géza és Erdős Károly docens, az Ozoryt Tegze Gyula adta elő, míg Fiók Károlyt az első félévben Darkó Jenő és Kiss István, a második félévben pedig Révay József késmárki evangélikus gimnáziumi tanár, egyetemi magántanár helyettesítették. Szükség volt még helyettesítésre az első félévben a Huss Richard súlyos betegsége miatt s az ő munkáját Horvai Róbert főreáliskolai és Hettesheimer Ernő felsőbbteleányiskolai tanárok voltak szívesek végezni, továbbá a második félévben azért, mert az akadémiai igazgató ez évben különösen nagy munkájára tekintettel őt az egyházkerületi elnökség kegyes volt a magyar jogtörténet előadása alól felmenteni, aminek folytán e tantárgyat Pokoly József tanította.

A személyi ügyekről lévén szó, megemlítem még, hogy két nagyérdemű tanárunk, Kovács Sándor jogakadémiai és Csiky Lajos theologiai tanár a most záruló iskolai évvel megválnak a tanszékétől, amelyen sok éven át lankadatlan buzgalommal méltán megbecsült munkát végeztek s melyen munkájuk eredményességét a hosszú szolgálat nem apasztotta. Hűséges fáradozásukkal igazán megérdemelt nyu-

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebb
könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

galmukba mindnyájuk tisztelete és jókívánsága a kísérőjük.

Bár a nagyobbszámú változás és helyettesítés némi nehézséggel mindig jár s egyik-másik tanárunkra ez az év a rendesnél jóval nagyobb terhet rótt, a tanárok munkája miatt ez évben nincs okunk szégyenkezni. Kötelességük kifogástalan teljesítése mellett többen tüntek ki ez évben is becses irodalmi művekkel, a Népszerű Főiskolai Tanfolyamon, a Szabad Iskolában s a Csokonai-körben tartott értékes tudományos előadásokkal, valamint a közéletben teljesített buzgó munkássággal. Örömmel és dicsekedve említem fel azt a kitüntetést, amelyben a múlt iskolai év befejezte után Erdős József theologiai tanár részesült, akit a genfi egyetem honoris causa a theologiai doktorául kebeleztet be, továbbá azt az elismerést, amellyel a bécsi egyetem evangélikus theologiai fakultása Erdős Károly theologiai docensünket a licentiatus rangra emelte. Ritka szép alkalom, hogy apát és fiút ilyen megtiszteltetések révén együtt említhetni.

Az intézményekben történt változások között első helyen az akadémiai internátus megnyitását kell említenem. Nagyonfontosságú esemény, amely magában is elég volna egy év eredményének és íme, ez a díszes, kellemes otthont adó, már ez évben is nagyrészt benépesült s jövőre még nagyobb szerepre hivatott intézetünk a feladatok torlódásában gondunknak csak kis része lehetett. Hogy mégis — az előző évben szinte természetes apróbb zökkenésektől eltekintve — rendeltetésének jól megfelelt s a jövő fejlődésnek szép reményével biztat, az a Mitrovics Gyula internátusi igazgató érdeme. Az új modern internátus feleslegessé tette az akadémiai hallgatókra nézve a régi módi coetus életet s bár ebben az évben még átmenetileg néhány ifjúnak adtunk régi rendszerű bentlakást, ez a jövő évben már teljesen megszűnik. Az így felszabadult szobákat a gimnázium és a tanítóképző-intézet bentlakosai foglalják el.

Az új internátus, bár kellemesebbé, de egyszersmind szükségképpen némileg drágábbá tette szegénysorsú ifjainknak a megélhetést és azért különösen nagy hálával kell megemlékezni a főtisztelű egyházkerület kegyességéről, amellyel már a folyó év második felétől kezdve évi 4300 koronát szavazott meg hittanhallgatók kedvezményes helyeinek szaporítására s ez összeget a jövő évre 4900 koronára emelte s ugyancsak a jövő évtől kezdve évi 200 koronát rendelt fordítani a bölcsészethallgatók kedvezményes helyeinek szaporítására.

Az internátussal kapcsolatban levő tápintézet vezetését erre az évre Kiss Ferenc kartársunk vette át s buzgó munkájának eredménye, hogy ez az intézetünk az anyagi nehézségek között is a jogos várakozásnak megfelelt.

Másik, korszakos változás a gimnáziumnak a kollégium épületéből kiköltözése, ami a múlt évi

november végén történt meg. Ez az elválás természetesen nem jelent elszakadást a régi egységtől s a távolodás jószerint csak abból áll, hogy gimnáziumi kartársainkkal nem érintkezhetünk naponként s nem kérhetjük olyan könnyedén a Karai Sándor igazgató bő tapasztalatokon nyugvó tanácsait. Am a gimnázium magával vitte új, díszes otthonába a kollégium nemzeti és liberális szellemét s a kálvinista tradíciókhoz ragaszkodást. A gimnázium által üresen hagyott helyiségeken meg kellett osztogatnunk a kollégiumi hivatalokat, a tanítóképző-intézetet, a könyvtárt és az akadémiai tanszakokat, az utóvbiaknál arra is tekintettel, hogy a helyiségek a kollégium épületében megnyíló egyetem céljainak megfelelőek legyenek. Minden kívánságnak a lehetőségig kielégítése nem ment könnyen s a teljes elrendezés csak a bentlakos szobák egyrészének kitépítésével válik lehetővé, így is csak úgy, hogy a könyvtárnak felettébb kívánatos megfelelő terjeszkedését egyelőre nélkülözni leszünk kénytelenek.

Mindezeknél azonban még nagyobb jelentőségű esemény a debreceni tudományegyetemen 1914. év őszén három fakultással egyszerre megnyitásának biztosítása. Azokban a tanácskozásokban, amelyekből evégből egyházkerületünk elnöksége páratlan körültekintéssel, ügyismerettel és kollégiumunk buzgó szeretetével folytatott, képviselve volt a kollégium is az akadémiai igazgató által, aki a tárgyalás alapjául szolgáló számításokat is teljesítette. Az egyetemnek ilyen módon egyszerre megnyitása úgy a kollégium, mint a tanárok, az ifjúság, és első renden maga az egyetem szempontjából hasonlíthatatlanul előnyösebb, mint az előbb tervezett fokozatos fejlődés, miert is méltó hála illeti e bölcsőbb megoldásnak áldozatok árán is megvalósítását.

Az egyetem három fakultásának a jövő iskolai évben megnyitása magától értetődővé teszi, hogy kollégiumunk akadémiai tanszakai már a jövő évben többé nem nyílnak meg és ez a mostani volt az akadémiai tanszakok utolsó esztendeje. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a kollégium tehát mostantól fogva megszűnik a felsőbb oktatás tényezője lenni. Az egyházkerület bölcsessége megtalálta a módját annak, hogy a most már egyetemen tanulandó felsőbb ifjúság szellemi és erkölcsi vezetésében a kollégium továbbra is hatásos részt vehessen s az a felsőbb oktatási intézet, amelynek létesítését kimondotta s szabályzatát megállapította, bizonyára alkalmas lesz arra, hogy az új egyetem ifjúságának a kollégium hagyományos hazafias, szabadelvű, tiszta erkölcsű, törvénytisztelő szellemében neveléséről gondoskodjék. Minthogy a felsőbb oktatási intézet létesítésével kapcsolatban a régi kollégiumi intézményeknek a változott viszonyokhoz mért megfelelő fenntartása szintén elhatározott, a kollégiumi élet — ha jelentékeny változásokkal is — nagy részében továbbra fennmarad.

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig. *

A hallgatók száma tekintetében ez az év jelentékeny változást nem hozott. A joghallgatók száma aránylag elég nagy mértékben növekedett, de viszont a hittanhallgatóké apadt, úgy, hogy az összlétszám az előző évinél csak kevéssel volt magasabb.

Az ifjúság tanulmányi előmenetele az átlagos színvonalnak megfelelő volt s erkölcsi magaviselete ellen sem panaszkodhatunk. Ebben az évben ugyan talán több fegyelmi eljárás volt, mint az előző esztendőben, azonban ennek — úgy vélem — nem éppen a hallgatók lazább viselkedésében, mint inkább a fegyelem szigorúbb kezelésében volt az oka. Felfogásom szerint ugyanis ez a mi ifjúságunk, amelynél egészben véve jóra valóbb, becsületesebb, lelkesebb ifjúság aligha van még egy iskolában, megérdemli, hogy az ő nemes testületébe nem illő, az ő megérdemelt jóhírnevét veszélyeztető tagjait a derék, a tiszteletreméltó többségtől különböztessük meg.

Iskolai ünnepeket tartottunk a rendes oratóriumi isteniszteleteken kívül a tanév megnyitásakor, a szénior beiktatása alkalmával, a reformáció emlék-ünnepén, amikor főtiszteletű püspök úr volt kegyes a templomi szolgálatot végezni, a második félvé megnyitásakor, s a múlt évben választott tanártársaink székfoglaló értekezésének megtartásakor.

Ezeknek az iskolai ünnepeknek állandó szereplője volt a kollégiumi kántus, amelynek s nagyérdemű vezetőjének, Mácsai Sándor kartársunknak hálás köszönetemet nyilvánítom, úgy ezért, mint a helyben és vidéken több ünnepélyes alkalomnál közreműködésével a kollégium iránti rokonszenvenek s az ifjúság jóhírének növelésére szolgáló fáradozásáért.

A kántuson kívül a hittanszaki önképzőkör, a magyar irodalmi önképzőtársulat és a joghallgató ifjúság jelent meg a közönség előtt jól sikerült ünnepek és előadások rendezésével.

Főtiszteletű és méltóságos püspök úr! Ha valójában több munka vár is még reánk ez iskolai év folyamán, nyilvánosan most van szerencsénk ez évben utoljára közöttünk tisztelni méltóságodat. Kegyeskedjék azért megengedni, hogy az egész kollégium nevében most mondhasak köszönetet méltóságodnak s mélyen tisztelt elnöktársának, egyházkerületi főgondnok urunknak, a kollégium és a kollégiumi tanárok iránt ez év folyamán is változatlanul tapasztalt jóságukért, a bölcseségért, amellyel ügyeinket vezették, az erőért, amellyel érdekeinket védelmezték, a szeretetért, amellyel bennünket megajándékoztak. S hadd mondjak köszönetet külön is a magam részéről azért a soha meg nem hálálható bizalomért és erős támogatásért, amelyben igyekezetemet részlettették s amelynek köszönhetem, hogy igazgatói működésem nem múlik el a kollégium történetében nyomtalanul.

A köszönet és hála érzését nyilvánítom Debrecen városának is, amelynek főpátrónusi támogatását a kollégium ebben az évben is élvezte s amely felé szerető bizalommal tekint, kérve, hogy régebbi kedves

gyermekét, a kipróbált hűségű kollégiumot az egyetem felállítására után is részeltesse támogatásában.

Tisztelettel és szeretettel gondolok a debreceni református egyházra, amellyel a kollégiumot évszázadok kapcsolják össze. Ugy vélem, hogy ha valamikor, most, a nagy változáskor volna az ideje annak, hogy egymás teljes megértésével, testvéri szeretettel fogjunk össze a nagy célnak, református anyaszentegyházunk építésének nemes munkájában. Ezt a kollégium részéről készséggel ígérem.

Tisztelettel és szeretettel veszek búcsút tanártársaimtól, akik — és pedig a kollégium mindegyik intézetéhez tartozók — egyforma buzgósággal segítettek nehéz munkámban, a kollégiumi tisztviselőktől, akik lekötő szívésséggel állottak mellém, s a nemes ifjúságtól, amelyiknek — ha lehet — még jobban megszeretésére ez az esztendő alkalmat adott. Talán kelleténél kisebb eredménnyel, de hűséges buzgósággal végzett munkámért az volna legszebb jutalmam, ha viszont megnyerném azt a szeretetet, amellyel nekem méltó okom van gondolni mindazokra, akikkel munkám összekötött. Ám ha ezt el nem értem is, megjutalmazva érzem magamat a büszke tudattal, hogy bármily jelentéktelen bezárója lehettem az én nevelő anyám, a kollégium negyedfél százestendőn át egymást követő rektor professzorai fénysorozatának.

És most megköszönve a megjelentek szíves érdeklődését, a kollégium mostani szervezetében utolsó ezen iskolai évünket befejezettnek nyilvánítom.

Püspök úr üdvözlő beszéde.

A szíves üdvözlést, mellyel a nagyságos Rektor úr az egyházkerület elnökségét megtisztelni méltóztatott, hálásan köszönöm. Főiskolánk lefolyt tanévének történetét az egyetemen kapcsolatos mozzanatok dominálták. A nagy likvidáció a felelősség óriási súlyával nyomta vállainkat, de távolról sem kell gondolni, hogy nyomasztó érzésekkel adtuk volna vállainkat ez alá a teher alá. Ha néha-néha átrezdült is lelkünk húrjain egy-egy szomorú gondolat afelett, hogy a dicső múlt folytonossága az egyetemmé átalakulás folytán módosulni fog, mégis a bizalom és lelkesedés volt lelki világunk alaptónusa. Semmi sem volt tőlünk távolabb, mint a gyámoltalan érzéges, cinikus lemondás, kishitűség, vagy sivár kételkedés. Biztunk és bizunk az evangéliumi világosság, hazaszeretet és szabadelvűség szellemének az erejében, mely győzelemre tudta emelni magát negyedfél száz esztendőn keresztül, soha nem lankadva, soha nem homályosulva, minden szakadást célzó irányzatok, lappangó és nyílt erőszak felett. Bizunk, hogy ez a szellem meggy által a debreceni tudományegyetem életébe, amelyet úgy kell tekintenünk és olyanná kell tennünk, mint a debreceni ősi kollégium lelkéből támadt új életet. Bizunk benne, hogy a megszűnő akadémiai tanszakok helyére olyan oktatási és nevelési intézeteket tudunk állí-

„Meteor“ szálloda Budapest
VII., Erzsébet-körút 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
Légtűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
Fürdők. — Vacuum oleaner. — Összes
vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

tani, amelyek a szellemerkölési értékek háztartásának mérlegén csak javítani fognak. Okunk holmi férfiatlan kétségeskedésre annyival kevésbé lehetett, mert hiszen a búcsúzásnak ez a tanéve az új internátussal, az új főgimnáziummal, a szintén innen sarjadt leánygimnáziummal és új tanszékek létesítésével a haladó, fejlődő és erősödő élet letagadhatatlan bizonyítékait szolgáltatotta. Nem a vénülés, nem a sorvadás, nem a haldoklás, hanem a teremtő erő elemi folyamata szokott így kinézni. Ebben a teremtő folyamatban egyebek érdemeitől eltekintve egyik leghathatósabb tényező Nagyságod volt, mélyen tisztelt Barátom! kedves Rektor Ur! Ezzel az elismeréssel koszorúzzuk meg. Ez az elismerés és az alapjául fekvő boldog öntudat szolgáltatassa Önnek a búcsúzás enyhületét. A búcsúzás futó könnyei a mi reménységünk kösziklájáról gyorsan leperegnek és mi az egyházkerület elnöksége a legszilárdabb, a legrendületlenebb hittel nézünk a szebb jövő elé, melynek kiküzdéséből az oroszlánrészt egész lelkesedéssel kérjük, várjuk és vesszük ki magunknak.

A Maggi-féle kockák ideje.

A vallásoktatást ki kell küszöbölni a népiskolák falai közül s aztán a vallás helyett bizonyos általános emberi morált kell tanítani, — ez a mai kor nótája.

Szóval megszorított a pesti kulturnóták száma

Mi vidéki kálvinista papok azonban ne nagyon csodálkozzunk ezen a kulturnótán. Hiszen olyan világot élünk, hogy ma már a húsleves is pótolni próbálgatják bizonyos Maggi-féle kockával.

Hát aztán miért ne próbálnák meg, itt-ott a modern kulturapostolok a vallásoktatást is pótolhatni bizonyos szellemi Maggi-féle kockával?

Világi morál, általános emberi morál, ez lenne hát a legújabb népiskolai tantárgy. Pihent eszű emberek találmánya, szellemes móka biz ez az egész.

Jerünk csak, nézzünk a szemébe annak a világi morálnak, amit mint valami Maggi-féle kockát ajánlagnak a magyar társadalom becses figyelmébe.

Az egyes egyházakkal, felekezetekkel szemben régi, sőt ma már meglehetősen népszerű vád az, hogy bizonyos társadalmi rendszerek szolgálatában állanak. Ott van például a hatalmas római katolikus egyház. Vajjon ki ne tudná, hogy a római katolikus

egyház, amelyiknek egyetlenegy látható feje a pápa, ősidők óta a leghatalmasabb támpillére a monarchikus államformának s így az aristokráciának is. Vagy itt van a protestantizmus. Vajjon ki ne tudná, hogy a protestantizmus, különösen a kálvinizmus markáns kialakulásával nem egyéb, mint a népuralom, a demokratizmus legértékesebb s egyik legrégebbi bölcsője?

Szóval letagadhatatlan tény az, hogy az egyes egyházak bizonyos társadalmi rendszerek szolgálatában is állanak s ezen társadalmi rendszerek megerősítésére avagy gyöngítésére bármikor felhasználhatók.

De vajjon a vallásoktatás kiküszöbölése után, a világi morál életbeléptetésével bekövetkeznék-e az az ideális állapot, hogy teljesen független, szóval semmiféle társadalmi rendszer szolgálatában nem álló morál taníthatnák az egyes népiskolákban?

Hiszen a népiskolai világi morál is csak egy kis tankönyvecskébe lenne beszorítva. De hát ki írná meg ezt a tankönyvecskét? Hát természetesen pályázatot hirdetnének erre a tankönyvecskére is. Vagy ha éppen pályázat nem lenne is hirdetve erre a tankönyvre, akkor is csak meg kellene íratni valakivel.

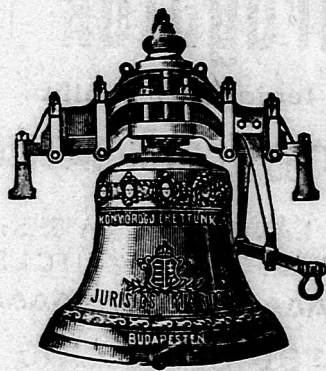
Tankönyvet azonban, különösen pedig a morál egyes szabályait elbűnk táro tankönyvet, alanyi érzelmek nélkül kissé bajos dolog megírni. Meg aztán az a bizonyos felső fórum, amelyik ellenőrizné ennek a tankönyvnek a tartalmát, vajjon elzárkózhatnák-e attól a törekvéstől, hogy itt-ott meg nem jelölne, hogy ilyen vagy amolyan szellemű tankönyvet óhajt a tanulók kezébe adatni?...

Bizonyos eszme, bizonyos társadalmi rendszer szolgálatába szegődnek ám az a híres világi morál is, amit egyik-másik kulturapostol a gyermekek szívébe óhajtana átültetni.

Olyan lenne biz ez a morál, mint az áprilisi idő. Hol klerikális, hol pedig szociálista patinával lenne bevonva. Változik biz ez a tankönyvecské az idők, az egyes korszakok kormányzati irányzata szerint.

Igy van ez jelenleg a franciák világi népiskoláiban is. Az a bizonyos világi morál a francia népiskolákban ezidőszerint, magától érthetőleg, a köztársaság és a szocializmus eszméinek a szolgálatában áll.

Óh bizony még a magunk szerény háztartásában is azt látjuk, hogy nehéz dolog ám a valódi húsleves

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztrel lett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek.

Alapítva 1868-ban.

Felülmul minden eddigi szerelést.

Telefon 77—51.

Juristics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kieserését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

Maggi-féle kockával kipótolni. Így van ez az erkölcsi élet háztartásában is. Azt a régi, évszázadok viharait kipróbált keresztyén morált, nehéz dolog ám holmi modern szellemi Maggi-féle kockával kipótolni.

Mert próbáljuk csak vizsgálatunk tárgyává tenni, ha rövidesen is, annak a könnyű szerrel kipótolhatónak minősített, „kiküszöbölésre” ítélt, ósdi keresztyén morálnak áldásthozó értékeit.

Mindenünk, ami van, kulturánk, szellemi előhaladásunk, vajjon a világi morál tanítása mellett jött-e létre?

Kálvinista emberek vagyunk, keresztet nem hányunk ugyan a Krisztus neve hallatára, de annyi tény s azt igaz lelkiismerettel elismerjük (tán még jobban, mint azok, akik keresztvetéssel dicsérik az Urat), hogy a Krisztus nevéért való szent küzdelemben s az ő szent eszméinek a behatása alatt jutott el ez a mai világ, az emberi művelődés ama fokára, amit semmiféle görög avagy római és más hasonló típusú pogány civilizáció nem képes felmutatni. A világ megváltóját veszedelmes dolog egy kicsit a morál lapjairól kifelejtteni. A morál lapjairól a Krisztus szellemét kihagyni annyit tesz, mint búcsút mondani az emberi művelődés addigi folyamának.

Hát a franciák! — hallom a nagy ellenvetést. Hát erre vonatkozólag csak annyi az én szerény megjegyezni valóm, hogy egy nagy, egészséges, erős, negyven milliónyi nemzet a múltak hibái, a reformáció be nem fogadása, Kálvin János száműzetése miatt, megengedhet magának annyi szellemi excessust, hogy egynémely alkalommal, itt-ott kísérletezni próbálgat az emberi művelődés barázdáin.

Óh de mi, tíz milliónyi magyarság, vajjon követhetjük-e ezt a példát? Vajjon a szegény falusi kisbirtokos üzhet-e nagyúri passziókat? Üzhet ám ideig-óráig, de előbb-utóbb tönkre is megyen és a szegények házába kerül s aztán a községi előljáróság csináltat számára koporsót, jóféle gyalúlatlan deszkából.

A világi morál tanítása ellen határozottan tiltakozhatunk a magyarságnak, a hazaszeretnek nevében is. Mert ne gondolja senki, hogy például az ország déli részén lakó gazdag szerbek, a bánági és az erdélyi románok olyan egy-kettőre fognak beleegyezni a vallásoktatásnak a népiskolák falai között való kinullázásába. (Véletlenül én nemzetiségi vidéken lakom s egy picit ismerem a tájat.) Paktum lesz itt

valószínűleg, ha ne adja a jó Isten, ez a fontos, de veszedelmes kulturkérdés valamikor a parlament asztalára kerül, paktum ám a mi kárunkra, a magyar nyelvnek, a magyar nyelvű hittannak a rovására, paktum a görög keleti hittannak a népiskolák falai között való esetleges további tanítására vonatkozólag.

Szóval úgy járunk majd ezen a téren is, hogy amíg magunkat gyengítjük holmi modern kultúrnotákkal, holmi szellemi Maggi-féle kockákkal, addig öntudatlanul is erősebbé tesszük a mi rác és román honpolgáraink szent ekkleziáit.

Hiszen az elmúlt, a letűnt időkben is ez volt a bajunk. Udvariaskodtunk a nemzetiségi, a nem magyar ajkú ekkleziákkal, felekezetekkel szemben. S ma is legnagyobb részben az a bajunk, hogy amíg a mi oszlopos embereink kénytelenek a protestáns egyházak szegénysége miatt a magas kormány ajtaja előtt zörgetni, addig Balászfalván és Karlócán akár rudakba verethetik a görög keleti egyház vezérei a nemzetiségi egyházak ingatlan birtokainak pazar jóvedelmét.

Mi magyarok a sok előzékenység, a sok gavallér tempó miatt itten-ottan már is úgy elszegényedtünk, hogy némelyik falusi ekkleziánknek a legelső adófizetője sem volna képes a saját zsebeiből egy darab párdücbört, két arany gyertyatartót és egy kis pokolmasinát bevásárolni. (Habár melleleg megjegyezve, legyen hála a jó Istennek, nálunk még annak a szerencsétlen érmelléki gonosztevőnek, Vitális Imrének az agyában sem érlelődött volna meg ilyen örületes, pokoli fufang!) Jó is lesz már egy kicsit vigyázni, egy kis sváb gavallériát is mutatni, egy kicsit magunkat is szeretni, ne csak mindig a jó szomszédokat, a vendégeket; jó lesz egy kicsit takarékoskodni a saját anyagi és szellemi javainkkal.

Ne engedjük mi a világ minden kincséért sem a vallásoktatás teljes kinullázásával s a világi morál kierőszakolt tanításával még jobban elgyengíteni, elerőtleníteni ezt a különben is elárvult, elhagyatott magyar nemzetet. A modern kulturapostoloknak különben sincsen a nép részéről a vallásoktatás kinullázásához semmiféle joguk, semmiféle felhatalmazásuk. Tessék csak megszavaztatni a vidéki magyarságot, hogy vajjon kívánja-e életbeléptetni annak a világi morálnak a népiskolák falai között való tanítását? Hiszen a legtöbb színmagyar ajkú református községben azért zaklatják és faggatják most is a mi

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM. GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

magyarjaink a papokat, hogy miért engedik az egyházi és világi hatóságok a nem felekezeti iskolákban, a heti hitoktatást egyedül csak két órára összezsugorítani!?

Ne nagyon igyekezzenek hát a modern kulturapostolok bizonyos éretlen, sőt meglehetősen indokolatlan kultureszmékkal a mi magyar népünket háborgatni, bosszantgatni. Van a magyarságnak elég érzéke az igazi reformeszmékhez, megmutatta ezt már évszázadokkal ezelőtt Luther és Kálvin idejében. Ha valamikor csakugyan olyan nélkülözhetetlen dolog lesz annak a világi morálnak életbeléptetése, ámbar ezt ez idő szerint sem Angliának, sem Németországnak, szóval ezen követésre méltó két nagy protestáns államnak a példája nem igazolja, — abban az esetben, legyenek csak nyugodtan a mi kedves jó kulturapostolaink, meg fog mozdulni a mi népünk is, úgy miként megmozdult a XVI-ik században a reformáció szent eszméinek a fuvallatára.

Addig pedig gondolkozzanak egy kicsit a világi morál nemes bajnokai, fontolják meg jól, hogy vajjon tanácsos dolog-e nálunk a magyar nyelvű vallás-oktatást, amely különösen a nemzetiségi vidékeken, a periferiákon, a mi zengzetes magyar nyelvünknek ma is egyik legerősebb védbástyája, olyan gúnyos, lekicsinylő elbírálásban részesíteni? Mindenekfelett pedig gondoljuk meg, hogy azzal a híres Maggi-féle kockával, eddig legalább, nem sikerült teljesen kipótolni még a legegyszerűbb háztartásban sem a testet erősítő húsleveset. De ha sikerülne is valamikor a Maggi-féle kockát egy kicsit tökéletesebbé tenni, akkor is csak onnan kellene beszerezni a hozzávaló alkatrészeket, ahonnan ma is beszerzik azokat, tudniillik: csontból és húsból. S akkor is olyan hatásúvá kellene azt tenni, hogy teljesen kipótolja a húsleves erejét, pompás ízét és zamatát.

Hát az erkölcsi élet terén is csak úgy áll a dolog, hogy a világi morál is csak akkor pótolhatja az igazi keresztyén morált, ha a keresztyén hitigazságok ősi fundamentomán épül fel s azon erkölcsi eszmékör szolgálatában áll, amelynek köszönheti a mai civilizáció teljes egzisztenciáját. Már pedig a tízparancsolat s a felebaráti szeretet törvényeinek a gyökerei visszanyúlnak oda, ahonnan a mai kultúra vette minden táplálékát, az ó-szövetségnek, de különösen az új-szövetségnek a lapjaira, szóval a biblia lapjaira.

Biblia nélkül, Krisztus nélkül, nincsen igazi morál, nincsen világosság, nincsen haladás sehol a világon az emberek között.

Mi szívből óhajtunk mindenféle nemes irányú

újítást, minden üdvös reformot, de a morál terén továbbra is ragaszkodunk krisztusi morálhoz.

Mert hiába, minékünk reformátusoknak, bár múltjanak el felettünk hosszú évszázadok, minden időben szent énekünk lesz ama régi dicséret:

*Krisztus! ki vagy nap és világ,
Minket sötétségben ne hagyj,
Igaz világosság te vagy,
Kárhozzatra mennünk ne hagyj.*

Mi Krisztus nélkül semmiféle morált nem ismerünk s nem is óhajtunk ismerni sohasem.

Baráth Imre.

Az egyházkerület tavaszi közgyűlése.

Június 3-án reggeli 9 órakor vette kezdetét a főiskola dísztermében egyházkerületünk közgyűlése. Áhítatos érzelmeket keltett a szívekben püspök úr gyönyörű megnyitó imádsága. Áttekintő képet nyert a közgyűlés a főgondnok úr megnyitó beszédében, melyben gondos figyelme mindenre kiterjedt, ami egyházi s iskolai tekintetben a közfigyelmet kiválóan érdekelte. Ugy a fenkölt szellemű imádságot, mint a megnyitó beszédet lapunk legutóbbi száma már közölte, egyébként egész terjedelmében mindenik be lesz véve a közgyűlés jegyzőkönyvébe. A megjelenésben akadályozott közgyűlési tagok jelentése tudomásul vétetett. Kiss Ferenc főjegyző olvasta a lelkészi tanácsbírói állásra beadott szavazatok számbavételével foglalkozott bizottság jelentését. Eszerint az összes szavazatokból (mintegy 800) Andrassy Kálmán buji lelkész 623 szavazatot nyert és így abszolút többséggel tanácsbírónak Andrassy Kálmánt ismerte el a közgyűlés, aki az esküt le is tette s meleg hangú beszédben köszönte meg a nagy többség bizalmát.

A beregi egyházmegyéről feljött a jelentés, hogy a Sütő Kálmán halálával megürült esperesi hivatalba az egyházmegye presbiteriumai Bartók Béla beregsurányi lelkészt emelték. A választás eredményét a közgyűlés örömmel vette tudomásul, melegen üdvözölte az új közgyűlési tagot, áldást kívánván működésére.

Számba vették a megjelent közgyűlési tagok s kellő igazolás után megállapított, hogy ezzel az alkalommal a közgyűlést 102 megjelent tag alkotja.

Kiss Ferenc főjegyző felolvasta Széll Kálmán

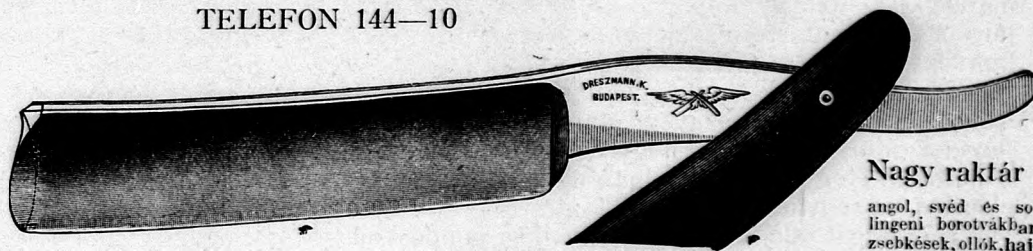
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készörülve s hajszál élesre fenve. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készörülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készörülés 1-20—1-60 kor., hajvágó gep készörülése 1-20—1-60 kor. A készörülések a saját felügyeiletem alatt történnék.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászat-és kertészeti cikkekben.

és dr. Márk Ferenc egyházkerületi tanácsbíróknak erről az állásukról felterjesztett lemondásukat. A közgyűlés mindkét lemondó tanácsbíró gazdag érdemeinek elismerése mellett fogadta el a lemondást.

Az országos református tanáregyesület egyidejűleg egybehívott évi közgyűlésére egyházkerületünk meghívást vevén, a közgyűlés köszönettel fogadta azt, nagy reményekkel üdvözli a tanáregyesületet, áldást kíván munkájára s érzelmeit külön küldöttekkel is tolmácsolhatta.

A szavazatszedő bizottság megalakítása után a konventi megüresedett helyeket töltötte be a közgyűlés. Megelégedéssel konstatálhatjuk, hogy rendes konventi tagok osztatlan bizalommal Kiss Ferenc és Sulyok István lettek.

Következtek a konventi határozatok.

Az egyetemes konvent múlt évi 254. szám alatt hozott határozatával az egyszersmindenkori segélyeket 1915. évtől kezdve jelenlegi alakjában megszüntette, ennek következtében a 22—1909. sz. a. kelt határozatban elfogadott kulcs szerint a nagymérvű elemi csapásoktól sújtott egyházak részesülnek segélyben, az 5 egyházkerületben összesen 10,000 korona erejéig. A kérvényeket az egyházmegyei és kerületi elnökség ajánlása szerint a közalapi végrehajtó bizottság fogja elintézni. Az egyházkerületi közgyűlés tudomásul vette a határozatot. Kár pedig, hogy észrevétel nélkül hagyta. Mert az egyszersmindenkori segélyeket legalább eddig a konvent szavazta meg. Most pedig egy bizottság hatalma alá jut. Tudjuk pedig, hogy így a bizottsági előadó befolyásának köre tágul. Igaz ugyan, hogy a kérvények konventi ellátása is a formalitás szűk fogalmára zsugorodott össze, de legalább meg volt mentve — a formalitás. Ezentúl ennek is vége.

A 255—1913. számú konventi határozat kimondja a Sulyok István indítványának ellenére, hogy a közalapi járulékokat az egyházak a hozzájuk beosztott szórványok lélekszáma után kötelesek befizetni. Meg is indokolja a határozatot, akár mint a Kuria teszi a döntvényekkel. Így aztán takaros kis áldás lesz a szórvány az egyházakon. Mert talán annyit a referens is tud, hogy azokban a szórványokban lakó hit-sorsosaink nagyon ambuláns tartózkodásúak, de ennek a tudása nem tartóztatta vissza attól a képtelen állítástól, hogy miután minden polgári község be van osztva valamelyik egyházközséghez: ezen az alapon egyházi közteherviselés alá lehet vonni a diaspórák híveit. Mintha a követelés behajthatása csupán attól a beosztástól függene. A közgyűlés szó nélkül bele-törődött ebbe a keserves határozatba is.

Az országos nyugdíjintézet végrehajtó bizottság (előadója Dr. Baksa Lajos) a 93—1913. számú konventi határozat prepozíciója szerint a konventnek nagylelkűen azt javasolta, hogy a korpótlék után járó 2%-os fentartói járulékot a lelkész fizesse. A konvent aztán a praeparált javaslatot miért ne fogadta volna el? Azért *jentartói* járulék, hogy a lelkésznek annál több legyen, amiből magát *jenn tudhassa tartani*, az által is, hogy a fentartói járulékot a fentartott egyén fizesse. Igaz ugyan, hogy ennek ellenére az egyházközségek tekintélyes része nem vetette magát alá ennek az atyailag gondoskodó konventi határozatnak, hanem bátorodott maga kifizetni a 2%-os fentartói járulék felemelt részét is.

Ám az egyházkerületek összefogtak a kérdésben s ennek hatása alatt az őszi konventi gyűlés engedett a 48-tól... s 270—1913. szám alatt kimondta, hogy a korpótlék után a fentartói járulékot az egyházak kötelesek fizetni. A gyakorlatot szankcionáló határozatot tudomásul vette az egyházkerület. Kár, hogy szóvá nem tette azt, mit hirlapi cikkekben sokan joggal vitattak, hogy t. i. miután annak a nagy hírre jutott ügyrendnek a 39. §-a értelmében a *javadalom-változás hatálya* csak az azt követő év január havának 1-ső napján veszi kezdetét: miért róvták ki mégis a tagsági díjakat s a fentartói járulékot az 1913. év folyamában megindított korpótlék után? Mert hát ezt a 93—1913. számú konventi határozat nem mondta ki így.

A 278—1913. számú konventi határozat arról értesít, hogy az egyházi alkalmazottak nem állanak a munkásbiztosítási kötelezettség alatt (1907—XIX. t.-c.) Így döntötte el azt a kereskedelemügyi miniszterium. Megnyugtató tudomásul vétetett.

A 289—1913. számú konventi határozat szerint a tetéfleni egyház egyik tanítója fizeteskiegészítésénél követett eljárásban sérelmet látván a konvent, a baj orvoslását a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz intézendő felterjesztésben fogja keresni.

A 308—1913. számú konventi határozatból láthatólag a konvent közigazgatási bizottsága a zsinattartás idejét 1917. évre hozza javaslatba. Dr. Segesdy Ferenc azt indítványozza, hogy mivel a zsinati képviselők megbízása 1914-ben lejár: az új választás érdekében tetessék intézkedés. Gróf Degenfeld József elnök figyelmezteti a konventet, hogy az E. T. a zsinat tartamát 10 évben állapítja meg, annál fogva a zsinat 1914-ben összehívandó, mely azonban üléseit elnapolhatja 1917-ig. A konventen azonban a bizottsági előterjesztéseken — ha csak szótöbbséggel is — nem szoktak változtatni, így aztán az elnök figyelmeztetése kárba ment.

A 309—1913. számú konventi határozat szerint a Református Énekvezérek Egyesülete az önálló énekvezérek javadalmának rendezését sürgeti. A tiszántúli egyházkerület ezt már, főként a korpótlékhoz való igény kielégítését. jogosultnak, elodázhatatlannak s egyházi közérdeknek tekintette. A konvent egyelőre az egyházközségeknek ajánlja figyelmébe, hogy további rendelkezésig is saját erejükből adják meg a korpótléket. Ennek a határozatnak a foganatosítására az egyházkerületi közgyűlés az egyházközségeket nyomtatékosan felhívja.

Tudomásul vették az egyházi, iskolai és lelkeszi ügyviteli utasítás és mintatár elkészítésére vonatkozó 314. számú konventi határozatot, amennyiben a szükségletre vonatkozó nyilatkozat fel volt terjesztendő még május 31-re.

A 315—1913. számú konventi határozat szerint az egyetemes névtár csak 3 évenként fog ezentúl megjelenni. Megelégedéssel vették tudomásul.

Kedvezményes vasúti jegyekhez való jutásért intézett felterjesztést az egyházkerület útján a békéscsaba egyházmegye. A konvent, 316. számú határozatában utalva a 216. számú határozatra, azért nem tesz ebből a célból lépéseket, mert az ORLE ilyen törekvésű kérelmére sem jött kedvező válasz. Azonban a közgyűlési tagok a kereskedelmi miniszteriumtól mindannyiszor nyerhetnek megfelelő kérelemre

kedvezményt. A konventi határozat tudomásul vétetett.

A konventi elnökségnek 7481—1913. számú leiratában foglalt azt az óhaját, hogy a Hegedűs János-féle „Protestáns Egyházi Közigazgatási Törvénytar” című munka támogatásban részesüljön, sajnálattal mondja ki a közgyűlés, hogy noha a mű értékét teljesen méltányolja, de nincs abban a helyzetben, hogy az egyházakat a mű megszerzésére kényszerítse, azonban azt az egyházközségeknek határozottan ajánlja.

A néhai dr. Eröss Lajos püspök emlékének megörökítése tárgyában elnöki indítványra a pénzügyi bizottság nyert javaslatát megbizást.

A parochiális körű szabályrendelet szövegébe becsúsztott hiba kiigazítása foganatosítást nyert.

Több rendbeli kisebb jelentőségű bejelentés után számba vette a közgyűlés az óriási számban szereplő bizottságok dolgait. A hivatás nélkül maradt bizottságok megszüntetettek, a meghagyottak üres helyei betöltettek.

A két levéltár egyesítése kérdésében kiküldött bizottság részére a kért haladékot a közgyűlés megadta.

Az idő 11 óra körül járván, megállapodás szerint a közgyűlési tagok átvonultak az új gimnáziumi épületbe, ahol a már közölt sorrend szerint az épület felszentelő ünnepélye nagy közönség jelenlétében megtartatott.

Az egyházkerületi tűzkárbiztosítás ügye a közgyűlésen.

Alig érdeklődött annyira a közgyűlés figyelme egy-egy közgyűlési tárgy iránt s mondhatni a feszültség némi fokának emelkedéséig, mint az iránt, hogy miképpen lesz megoldva a Fonciére Pesti Biztosító-intézettel 1914. év végével lejáró szerződés megszüntével az egyházkerület kötelékébe tartozó egyházak és tanintézetek épületeinek tűzkárelleli biztosítási kérdése. A vélemények, felfogások nagyon eltértek egymástól. Az esperesi-kar a közgyűlést megelőző napon behatóan foglalkozott az ügygel s egyhangúnak látszó véleménye szerint (csak egy vélemény kívánt a belkörü biztosítás mellett állást foglalni) azt lehetett várni, hogy a helyzet közvetlen megismerése s az adatok, valószínűségek, kilátások kellő mérlegelése után, a mintegy 5000 koronányi hasznot ígérő belkörü biztosítás mellőztével a legelőnyösebb ajánlatot tevő Fonciére Pesti Biztosító-intézettel lesz minden vita nélkül megkötve a szerződés. Mert bármily kecsesgötőnek mutatkozik ez az évi 5000 korona körül álló haszontöbblet: nagy aggodalmat keltett az a körülmény, hogy a létesítendő belkörü biztosítás intézménye semmi alappal, tartaléktökével nem rendelkezik, sem nagylelkű Maecenas nem találkozott, aki, mint az erdélyi egyházkerületben történt, nagymérvű károsodás esetére ezrekre menő kamatmentes kölcsön felajánlásával tette volna lehetővé az új intézmény életbeléptetését. Ennek következtében a vállalat ki lesz téve annak a veszedelemnek, hogy a díjbefizetések összegét felülmúló károsodás éveiben nem lesz miből fedeznie a III-ik pénztári csoport jövedelmeinek terhére rend-

szerezített segélyeket, amelyeket pedig első sorban felsőbb leányiskoláink teljességgel nem nélkülözhetnek, sőt az sem lehetetlen, hogy a kártalanítást a tőkéjéből lesz kénytelen fizetni, vagy pedig arra kényszerül, hogy az átlagos károsodás összegén felül eső részletet kiveti a biztosító egyházközségekre és iskolákra. Vérmes remény egyfelől a belkörü biztosítás létesítése esetén, másfelől komoly megfontolás aggodalma az erős rizikó miatt, valóban olyan hullámzásban tartotta az elhatározás megnyilatkozását, hogy a számításokról jelentést tevő bizottság javaslatának felolvasása után, a vita megindulásával sejteni sem lehetett, hogy hol áll meg a határozat?

Közgyűlési tudósításunktól elkülönítve, itt közöljük a bizottság kimerítő jelentését, amelynek kapcsolatában a nyalábszámra menő iratok, munkálatok is le voltak téve a közgyűlés asztalára. A jelentést Rózsa Sándor egyházkerületi pénztárnok olvasta a következőkben:

Főtiszt. és Méltóságos Egyházker. Közgyűlés!

Az 569—1912. sz. a. kelt egyházkerületi közgyűlési határozatban foglalt megbízatásunkból kifolyólag az egyházkerületi egyházközségek s tanintézetek épületeinek tűzkárelleli biztosítása kérdésében a következő jelentést van szerencsénk betérjeszteni:

Az ügy részletes tanulmányozásával elnöki megbízásból az egyházkerületi pénztárnok foglalkozott, aki a folyó évi május hó 18-án tartott bizottsági üléshez a következő iratokat és munkálatokat nyújtotta be, ú. m.:

1. A Fonciére Pesti Biztosító-intézet szerződés-tervezetét.
2. Az egyházkerületi ügyésznek ide vonatkozó véleményes jelentését.
3. A Hungária Biztosító-társaság díjajánlatát.
4. Az egyházkerületi ügyésznek az 5410—1913. szám alatt kelt püspöki leíratra vonatkozó jelentését, ajánlatok tételére vonatkozó felhívás iránt tett javaslatok mellőzésének tárgyában.
5. Az egyházkerület minden egyházközségétől beküldött próbabevallási-íveket, egyházmegyénként betűsoros rendezésben csomagolva.
6. A tűzkárbiztosítási értékek próbabevallásának egyházmegyénként és összesítve egybeállított kimutatását osztályba sorozás szerint.
7. A Fonciére Pesti Biztosító-intézettel fennállott kapcsolat idejéről, húsz évről, a díjbevétel, a kártalanítási összeg, az egyházkerület javára eső jutalék és a biztosító-intézet részére megmaradt nyeresemény évenként és összesítve is előállított kimutatását.
8. A különböző ajánlatok és tervek táblázatos kimutatását.
9. Az egyházmegyéknek a tűzkárbiztosítás kérdésében elfoglalt állásfoglalásáról szóló határozatait.
10. A várható eredmény kiszámítását 4 rendbeli díjzabás alapján egyelőre egy évre történt levezetés mellett, a táblázatos kimutatásban is.
11. A Gazdák Biztosító-szövetkezetének díjajánlatát, mely utólagosan jött be.
12. Hét egyházmegye újabb határozatát a felmerült kérdésben.
13. A Biztosítási és Közgazdasági Lapok előterjesztését ügyletek közvetítése stb. tárgyában.
14. Az előadó egybefoglaló jelentését a betérjesztett

iratok és munkálatok feldolgozásáról, kapcsolatban a mutatkozó eredmény kiszámításával.

15. Pótló jelentést a 11. sz. alá sorozott díjajánlatról.

16. A Magyar—Francia Biztosító-intézetnek utólagosan az elnökséghez beérkezett szerződés-tervezetét.

A felsorolt iratokból és munkálatokból bizottságunk a következőket állapítja meg:

a) Az 1., 3., 11. és 16. számmal jelzett díjajánlatok alapján a 8-ik sz. alatti melléklet a benyújtott ajánlatok díjtételeit a valóságnak megfelelően helyezi egymás mellé. Az erdélyi egyházkerület díjszabása is be van vezetve, mert a belkörü tűzkárbiztosítás eszméjének megvalósítását az ott tapasztalt eredmény is tetszetőssé tette. Ugyanitt be van véve a sorozatba a belkörü tűzkárbiztosítás részére tervezett díjszabás is. Ezek szerint:

1. legmagasabbnak találtuk az erdélyi egyházkerület belkörü biztosításának a díjszabását. Lefele szállólag fokként utána következik 2-ik helyen a Fonciére; 3-ik helyen a belkörü tervezet; 4-ik helyen a Gazdák biztosító-szövetkezete s végül a Magyar—Francia Biztosító-intézet díjszabása.

Azonban megjegyezzük, tévedés volna a díjszabás egységéből, ennek a mozgóképnek csupán áttekinthető szemléléséből állapítani meg az ajánlat előnyét, mert a kedvezmények részleteiben olyan alakulások következnek be, amelyek a díjszabás egységeinél látszólagosan mutatkozó olcsóbbaságot megsemmisítik. Az elbírálást csak legalább egy évi teljes végeredmény kiszámítása teszi lehetővé.

A kedvezmények tekintetében a következők állapíthatók meg:

1. Számításon kívül hagyva az erdélyi magas díjszabást, a Fonciére Pesti Biztosító-intézet a díjkötvény rendjén az egyházközségek javára az eddigi 5%-os eredmény helyett 10%-ot ígér, az egyházkerület részére biztosítja az eddigi szerződés szerint a nyers díjbevétel 20%-át; ennek a 20%-nak és a kártalanítási összegnek levonása után szintén az egyházkerületnek engedi át, mint eddig a tiszta haszon 50%-át; ezenkívül (új részlet) 10 éves szerződéskötés esetén átengedi minden négy év elteltével a 4 év alatt összegyűjtött díjfelesleg 10%-át, 20 éves szerződés esetén pedig ugyanezen díjfeleslegből 5 év alatt összegyűjtött díjfelesleg 20%-át. Fizet végül a főiskolai tápintézet, illetőleg internátus céljaira évenként 640 koronát.

2. A belkörü biztosítás tervezete szintén levon a díjából a biztosított egyházközség javára 10%-ot, mérsékli a díjszabást a Fonciérral szemben azzal, hogy az első főosztály 1. és 2. alosztályának és a 2-ik főosztály 1-ső alosztályának tételai mellől a fraktákat ($\frac{1}{4}$ és $\frac{1}{2}$ %) elhagyja, sőt az első főosztály 2-ik alosztályának $37\frac{1}{2}$ filléres tételét 35 fillérré szállítja. Nem veszi azonban egyelőre számításba a tápintézeti és internátusi célra adható tétel összegét s a Fonciéretől a 4, illetőleg 5 éves ciklusokra felajánlott 10 és 20%-os engedményt a dolog természeténél fogva nem vonhatta be a számításba. A 20 és 50% kiszámítására itt nincs szükség.

3. A Gazdák Biztosító-szövetkezetének engedménye az előző két tervvel szemben csak 50%, de már a nyers díjbevételből 25%-ot, a tiszta nyere-

ből 50%-ot ígér, a tápintézet céljaira pedig évi 500 koronát kötelez.

4. A Hungária Biztosító-társaság az egyházközségeknek 5%-os engedményt nyújt, fizeti az egyházkerület részére a nyers díjbevétel 20%-t a tiszta nyere-mény 50%-át, végül rendelkezésre bocsát tetszés szerinti célra az egyházkerületnek évi 500 koronát.

5. A Magyar—Francia biztosító részvénytársaság néhány nappal ezelőtt és pedig a bizottság ülési után beérkezett ajánlata 10%-os engedményt nyújt az egyházközségeknek a díjkiszabás keretében, 20%-ot a nyers díjbevételből, 50%-ot a tiszta nyere-ményből rendelkezésre bocsát az egyházkerületnek, továbbá a 20% és 50%-os jutalék kifizetése után netalán fennmaradó további feleslegből minden negyedik év végén a 4 év alatt összegyűjtött díjfelesleg, illetőleg tiszta haszon 10%-át az egyházkerületnek juttatja, végül a főiskolai tápintézet javára évi 140 korona ellátási díjat fizet.

Beható mérlegelés után megállapodtunk abban, hogy:

a) A Gazdák Biztosító-szövetkezetével való szerződéskötést nem ajánlhatjuk azon az okon, mert a szövetkezeti eljárás szerint a díjbefizetéseket felülmúló károsodások esetén a hiányt a biztosított feleknek, mint szövetkezeti tagoknak, kellene fedezniök; már pedig a községenként nagy tömegben eszközölt biztosításokra való tekintettel nagyobb kockázattal járónak kell ismernünk a szövetkezetbe való lépést, mint a szövetkezeten kívül álló intézettel való szerződéskötést.

b) A Hungária Biztosító-társasággal való szerződéskötést nem hozhatjuk ajánlatba, mert engedménye a többi ajánlatok közt a legkisebb (csak 5%). Igaz ugyan, hogy a nyers díjbevételből a többi ajánlatokkal szemben (20% helyett) 25%-os jutalékot kötelez, de valószínű, hogy a percentualis számnak ezen a ponton való emelkedése, ha mérsékelt is, de a 50%-os tiszta nyere-mény-jutalék számlájának a rovására esik.

c) De nem ajánlhatjuk elfogadásra a Magyar—Francia Biztosító részvénytársaság ajánlatát sem, mert a Fonciére Pesti Biztosító-intézet 5 éves ciklusonként ígért 20%-os jutalékával szemben, csak 10%-os jutalék ígérésére terjeszkedik s a tápintézet céljaira évenként csak 140 koronát ígér.

d) A Biztosítási és Közgazdasági Lapok előterjesztését, mint a mi körünkben tárgyalant, mellőzendőnek találtuk.

Ezek után csak két tervezet közt kellett a kérdést mérlegelni, t. i.: a Fonciére Pesti Biztosító-intézet és a belkörü tűzkárbiztosítás terve között.

Bizottságunk teljesen méltányolni tudja azokat az előnyöket, amelyeket a szövetkezeti rendszer sok más téren a résztvevőknek nyújtani képes. De miután az előadói javaslat is nyomatékosan reá mutat arra, hogy a belkörü biztosítás létesítése esetén a biztosított egyházközségeknek és tanintézeteknek vállalniok kell azt a súlyos kockázatot, mely az által terheli a biztosított feleket, hogy — mint tulajdonként szövetkezeti tagok — a díjösszegeken kívül ezeknek arányában kénytelenek befizetni még azt az összeget is, mely nagyobb károsodás esetén ki fogja meríteni a díjbevételt s ezáltal a tűzkárbiztosítási pénztártól is elvonja azt a jövedelmet, mely már

évek sora óta meghatározott célra le van kötve: tartaléktőke hiányában a belkörü biztosítás rendszerének elfogadását felelőségének tudatában nem hozhatja javaslatba.

A bizottság végül felkérte a főtiszteletű és méltóságos elnökséget, hogy addig is, míg a kérdés az egyházkerületi közgyűlés döntése alá kerülne, tár-

gyaljon a Foncière Pesti Biztosító-intézettel, hogy nem volna-e hajlandó a benyújtott ajánlatnál még kedvezőbb feltételeket biztosítani?

Addig is, míg az újabb tárgyalás eredményéről beszámolnánk, bemutatjuk valamennyi ajánlattétel és tervnek az új beosztás alapján mutatkozó egyévi eredményét.

	Évi díj (az egyházak terhe)	Kártalanítás 20 évi átlag szerint	Eggházkerü- let jutaléka	Az intézet jutaléka
1. A Foncière Pesti Biztosító Intézet szerint . . .	45,915·36	8,039·82	23,529·30	14,346·24
2. A Gazdák Biztosító Szövetkezete szerint. . . .	42,524·61	8,039·82	24,035·47	12,813·33
3. A Hungaria Biztosító részvénytársaság szerint	39,150·58	8,039·82	19,470·03	11,640·33
4. A Belkörü Blztosítási tervezet szerint	44,611·88	8,039·82	36,572·06	—:—

Mivel pedig az eredmények és jutalékok összege, 20 évi ciklust véve számítás alapjául, az itt kimutatott eredményt lényegesen megváltoztatják, 20 év eredményét is számításba kellett vennünk. Tekintetbe véve most már azt, hogy az elnökségnek a Foncière Pesti Biztosító-társaság budapesti vezértitkárával és a helyi ügynökség titkárával folytatott újabb tárgyalása rendjén a szóbanforgó intézet a díjszabást kész ügy módosítani, hogy a belkörü tervezet mintájára, 3 alosztálynál a fraktákat mellőzi, ezenkívül a nyers díjbevételből ígért 20%-os jutalékot 22%-ra emeli: a végső eredményt csupán a belkörü tervezet és a Foncière ajánlata alapján előbb 20 évre kiszámítva, azután azt 20 felé osztva egy évre vonatkozóan is megállapítva, a következőket találtuk:

1. a belkörü tűzkárbiztosítási tervezet számítása szerint az átlagos kártérítési összeg levonása után fenmarad az egyházker. pénztár részére . . . 36,572 06 K
- Ebből kiadandó:
- a) a főisk. tápintézetnek és internátusnak 640— K
 - b) 5% az egyházmegyei kezelésért 1828·60 K
 - c) kezelési, eljárási költségek, nyomtatványok . . . 1500— K 3,968·60 K
- Maradvány 32,603·46 K

A Foncière Pesti Biztosító-intézet ajánlata szerint:

1. Évi járulék az egyházker. pénztárnak 23,988·46 K
 2. 5 évi ciklusonként járó jutalékból egy évre . . . 2,777·41 K
 3. A tápintézet és internátus részére segély . . . 640— K 27,405·87 K
- Különbség 5,197·59 K

Az így tervezett eredmény bemutatása után, mivel a belkörü tűzkárbiztosítás tervbe vett intézménye még ez időszert alapítókéval, tartalék-alappal nem rendelkezik; mivel ennek következtében a kizártnak nem ismerhető nagyobb mérvű károsodás esetén, csak úgy segíthet magán a vállalat, hogy a biztosított felek előre kimondott megállapodás értelmében kötelesek lesznek a rendes díjtételek arányában a károsodás terhét hordozni, amikor a már befiz-

zetett díjakon felül újabb befizetéseket volnának kénytelenek teljesíteni, anélkül, hogy a kedvező évek hasznából osztalékokat nyernének.

Mivel végül, mint vállalatnak, a Foncière Pesti Biztosító-intézetnek tekintélyes alaptőkéje s tartaléka elég biztosítékot nyújt arra nézve, hogy biztosított egyházközsegeink s tanintézeteink érdeke minden eshetőséggel szemben meglegyen óva, a nyers díjbevétel 22%-ából járó jutalék pedig a legmostohább eredményű évben is megmarad érintetlenül mintegy 10,101 kor. 37 fillér összegben a tűzkár-biztosítási pénztár már rendszeresen megállapított szükségleteinek fedezésére: tisztelettel javasoljuk, hogy:

1. méltóztassék a Foncière Pesti Biztosító-intézettel az itt legutóbb bejelentett módosításokkal a biztosítási szerződést 20 évre megkötöni;
2. méltóztassék elhatározni, hogy az eddigi 20%-os nyers díjbevételből járó jutalék-többlet az 5 évi ciklusonként kötelezett újabb jutalékösszeggel együtt az egyházkerületi pénztárban külön nyitandó újabb pénztári csoportban elkülönítve kezeltesék és gyümölcsösztessék, hogy ha idővel a belkörü tűzkárbiztosítás rendszerére kívánna az egyházkerület áttérni: megfelelő tartalék-alap álljon rendelkezés alatt;
3. méltóztassék végül olyan irányú intézkedéssel bizni meg az elnökséget, hogy az új bevallások lehető realitása azáltal kellően biztosítva legyen.

Javaslatunk elfogadását tisztelettel ajánlva, vagyunk

Debrecen, 1914. évi május hó 30-án.

Gróf Degenfeld József,
egyházkerületi főgondnok.

Dr. Ballazár Dezső,
püspök.

Rózsa Sándor,
bizottsági előadó.

Látható, hogy a bizottság a különben rokonszenvenvel fogadott belkörü biztosítás eszméjét nem kívánta elejteni, sőt az alaptőke képzéséről szóló pontozattal biztosítani kívánták annak megvalósítását. Főtiszteletű püspök úr közbevetett igen szerencsés módosító javaslata pedig, hogy 20 év helyett ezzel az úttal csak 10 évre köttessék meg a Fonciérrel való szerződés, közelfekvőbbé tette a belkörü biztosítás után való vágyakozás törekvésének célhoz

jutását. Mi teljes megnyugvással fogadjuk az egyházkerületi közgyűlés határozatát, bár nem tagadjuk, hogy az adatokra fektetett számítások végső eredményének bemutatása s a kockázat aggályos voltának feltárása előtt hajlandók lettünk volna kitartással a belkörü biztosítás létesítésének érdekében lándzsát törni. Így erre csak kilenc év elteltével vállalkozhatunk, ha Isten éltet.

A tiszáninneri ref. egyházkerület közgyűlése.

A tiszáninneri református egyházkerület tavaszi közgyűlését május 4—5-én tartotta Miskolcon a felsőbbleányiskola dísztermében. Nevezetes gyűlés volt, mert nemcsak sok, de nagy tárgyakkal is foglalkozott. Tüdös István nagyobb szabású püspöki jelentése volt az első fontosabb tárgy. A püspöki jelentésben böles újítás volt, hogy kinyomatva, előre megküldetett mindenkinek. Sok és nagy tárgyakat érint. Itt csak annyit említünk meg belőle, hogy a kerületben a gyülekezetek 1913-ban 650,034 K. erejéig építkeztek, 136,465 K. volt az önkéntes adakozások összege. Az egyházmegyei pénztárakban 2.836,410 K. bevétellel szemben 2.554,563 K. kiadás volt. A születések száma 8978, a halálozásoké 6341, a házasságkötéseké 2616, a konfirmáltak száma 5180. A kitérések által veszteségünk 36 lélek. De ezeken felül is megérint a püspöki jelentés minden nagyobb aktuális kérdést annyira, hogy Komjáthy Béla ungi gondnokot hosszabb felszólalásra bírta. A püspöki jelentés kapcsán ugyanis az államosítás kérdését vetette fel az iskolákkal szemben. Áttették a kérdést az egyházmegyékhez.

Megilletődéssel és sajnálkozással hallotta a közgyűlés Révész Kálmán lemondó levelét főiskolai gondnoki állásáról. Lemondását nem fogadták el; a közgyűlés bizalmáról biztosította s a legőszintébb készséggel és szeretettel marasztotta. Másnap ülése beadott levelében azonban ragaszkodott a lemondáshoz s így a közgyűlés augusztus 15-re a szavazást kénytelen volt elrendelni. Révész Kálmán érdemeit a kerület jegyzőkönyvébe iktatta. Széles e hazában, annyival kevésbé Tiszáninneren, nem igen van kálvinista ember, ki az ő kiváló tulajdonságait el ne ismerné és sokra ne tartaná. Nem mindennapi tudományos készültsége, éles ítélőereje s kiváló adminisztráló képessége szinte predesztinálja egy főiskola gondnoki állására. A főiskolának mindenestre nehezen pótolható vesztesége.

Komjáthy Gábor az új tanácsbíró most esküdött fel s Alsóborsod új esperese, Bodolay István m.-esáti pap, most mutatkozott be. A gömöri esperesválasztás híre, csak mint legfrissebb újdonság érintette a közgyűlés tagjait. Sok bizottsági hely ürrült és töltetett be Fejes püspök és Csabai Pál esperes halála miatt és mert az egyik legtevékenyebb gondnok, Ragályi Béla, elfoglaltságának megnövekedése miatt több bizottsági tagságáról lemondott.

Több választás is volt. Betöltötték, egyelőre helyettesi minőségben, a most szervezett főiskolai számvevői állást ifjabb Szücs Istvánnal. A miskolci felsőbbleányiskolába egyelőre helyettes tanárnak meg-

választották Papp József újhelyi hitoktató lelkészt, vallás-német-francia tanszékre és Czinyéry Barnát magyar-történelmi tanszékre. Okleveleik bemutatása után pályázat nélkül véglegesítettnek. Mindketten kötelesek lelkészi teendőket is végezni a felsőbbleányiskolában. A sárospataki főiskolában hat évre főgimnáziumi igazgató Ellend József, tápintézeti felügyelő Maller Sándor, a miskolci főgimnáziumban igazgató hat évre újból Csorba György lett.

Sok más fontos ügye is volt még a kerületbeli fő- és középiskoláknak, melyeket Mitrovics Gyula vil. aljegyző referált. Megszüntették Patakon a jogászotthont; szervezték a theologusok harmonium tanítását; tudomásul vették a főiskola 1913-iki zárószámadását s elfogadták a 14-ik évi költségvetését; egyúttal utasították az igazgatótanácsot, hogy pontosan állapítsa meg azt az összeget, amelyet a deficit esztendő fölemésztettek. A miskolci és rimaszombati főgimnáziumokban, legalább részben, életbeléptették a családi pótlékot. Mindkét helyen helyreállt a pénzügyi egyensúly, úgyszintén a felsőbbleányiskolában is, holott Rimaszombatban a kerület többszöri sürgetésére a lakáspénzeket is törvényszerűleg rendezték. Kimondták, hogy a miskolci felsőbb leányiskola mellett szeptemberben megnyitják az ötödik leánygimnáziumi osztályt, miután Miskolc városa már is jelentékeny támogatást szavazott meg erre a célra és még nagyobb helyezett kilátásba. Ez is a püspöki programnak gyorsan megvalósuló egyik pontja volt. Radácsi György előadása mellett elvben kimondta a kerület a sárospataki magánpolgári leányiskolának átvételét. Fodor György előadása mellett tárgyalták a népiskolai könyvtárak ügyét. A felmerült panaszok jó részét a kerület jogosultaknak nem találta, a többi pedig áttette a tanügyi bizottsághoz. Elhatározta a kerület a miniszteriumhoz felirat benyújtását abban a tárgyban, hogy az állami támogatásra szoruló református gyermekeket református családokhoz helyezték ki. Magda Sándor törekvő ifjú lelkész tanulmányainak külföldön leendő kiegészítése végett egy évi szabadságot kapott. A bírósági ügyek között 6 fegyelmi és 8 közigazgatási volt. A Sárospataki Református Lapok szerkesztősege lemondott. A közgyűlés biztosítván a szerkesztőség tagjait teljes bizalmáról, a dolog elintézését a főiskolai igazgatótanácsra bízta.

Ezekon kívül még számos adásvételi szerződést intéztek el és az egyházmegyék jelentéseit és indítványait, valamint miniszteri rendeleteket vettek tudomásul. Egyszersmind tudomásul vették a püspöki jelentést is Zoványi Jenőnek kathedrájába való visszahelyezéséről.

M. Gy.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Dr. Baltazár Dezső és lelkésztársainak húsz éves találkozója.** Húsz esztendővel ezelőtt nagyszerű reményekkel eltelve hagyta el a debreceni teológiát egy sereg végzett lelkész. A világ minden tája felé szórta szét őket a sors s még Amerikába is elvitt közülük egyet a végzet. Két évtized múltán ma talál-

kozóra gyűltek össze a régi iskolatársak Debrecenben. A debreceni theologia húsz év előtt végzett növendékeire valóban büszke lehet az ősi kollégium. A magyar református egyház legkiválóbb nevei ékesítik ezt a névsort, amelynek élén a tiszántúli egyházkerület nagy tudású püspöke, *Baltazár Dezső* dr. áll s mellé oly jelentős nevek sorakoznak, mint *Lencz Géza* dr., *Vasadi Lajos* stb.-ek. A húsz év előtt végzett lelkészek közül ma a következők gyűltek össze: *Baltazár Dezső* dr. püspök, *Baróti Béla* tétéleni lelkész, *Erdős Lajos* budapesti tanár, *Gáspár Lajos* szodorói lelkész, *Lencz Géza* dr. tanár, *G. Szabó Mihály* tiszabecsi lelkész, *Vasadi Lajos* biharmegyei tanfelügyelő, *Virág István* amerikai (Florenz) lelkész. A régi tanulótlársak délelőtt látogatásokat tettek a kollégiumban, délben pedig ebédre gyűltek össze a Nagyerdőn, mint *Virág István* amerikai lelkész vendégei. Este *Baltazár Dezső* püspök adott vacsorát az Angol Királynő külön termében a vendégek tiszteletére. A vacsorán megjelentek az egykori tanárok közül *Sass Béla*, *Erdős József* dr és *Csiky Lajos* lovag. A toasztok bőven követték egymást s a régi iskolatársak melegen ünnepelték az egykori emminenst, *Baltazár* püspököt s szeretettel üdvözölték a régi tanárokat. Igen érdekes momentum volt a baráti összejövetelnek *Virág István* lelkész tószója, aki elmondta, hogy az amerikai lelkészek igen nagy vágyat éreznek arra, hogy a magyarországi szervezethez csatoltassanak. Debrecenbe jövetelének ennek az ideának is nagy része van. Nem lehetetlen, hogy ez a baráti összejövetel megindító lépése lesz egy ilyen irányú mozgalomnak.

— **Halálozás.** *Bartha János*, a máramarosszigeti református lyceumi főgimnázium tornatanára életének 57-ik, szolgálatának 30-ik évében elhunyt. — Aldott legyen emlékezetek!

— **A debreceni református ifjúsági egyesület.** A mozgalom a múlt híradása óta jelentékeny lépéssel haladt előre. Június 7-én megalakult az ifjúsági egyesület női és férfi választmánya és kiosztotta a gyűjtő-íveket. A gyűjtés célja egyelőre a titkárul kiszemelt ifjú részére szükséges külföldi tanulmányút költségeit biztosítani (500 kor.). Ez az összeg már biztosítva van. (A főtiszteletű asszony egymaga több mint 100 koronát gyűjtött össze.) A gyűjtést június 7-én a főiskolai imateremben dr. *Baltazár Dezső* püspök nyitotta meg. Megnyitójában szölt a vallásos farizeizmusról, illetve a farizeizmus vallásosságáról és a cselekedetekben magát megmutató hit alkotásait ajánlotta. *Megyeresi Béla* az ifjúsági egyesület csodadolgait ismertette és azt javasolta, hogy egy nemzeti egyházat kell csinálni. *Kiss Ferenc* theologiai tanár a határozati javaslatokat terjesztette elő: Alakíttassék meg a férfi és női választmány. Titkárul *Ferenczy Károly* 3 th. alkalmaztassék. A javaslatok közfelkiáltással elfogadtattak. A férfi választmány élére *Márk Endre* udvari tanácsos, dr. *Baltazár Dezső* és *Kardos László* állítottak. A nőket főtiszt. asszonyunk, *Weér Györgyné* és *Koncz Aurélné* igazgatónő fogják szervezni. Bemutatkozott az ifjúsági titkár is, ki után *Márk Endre* szölt, összegezve a történeteket s a gyűjtésre hívta fel a jelenlevőket. Az íveket valósággal elkaptokdták. Pénzen nem fog múlni a debreceni református ifjúsági egyesület működése. De az ügyszereteten se. Ugy legyen!

— **Két lelkészi beiktatás.** A nagyszalontai egyház már határozott a Debreceni *István* beiktatása tárgyában és azt a nagytiszteletű esperes úrral egyetértőleg június hó 14-re, vasárnapra, tűzte ki. A beiktatást a másik lelkész, nagytiszt. *Böszörményi Lajos*, fogja végezni. A hasonló körülmények közt megválasztott debreceni új lelkésznek, *Zih Sándornak* a beiktatása is meg fog e hónap folyamán történni.

— **A népszövetség vezet.** A katolikus népszövetség hajduszoboszlói szervezete folyó június hó 21-én gyűlést fog tartani a róm. kath. iskola termében. A gyűlés első sorban a leghatározottabban kíván tiltakozni azon hallatlan merénylet ellen, mely a hitvallásos iskolákat egyes radikális frakciók, legutóbb a budapesti tanítók kisebb vallástagadó töredéke részéről érte. E nevelő tanítók gyűlésükön azt indítványozták, hogy az iskolából ki kell küszöbölni a vallásoktatást. E vakmerő támadás ellen felekezeti különbség nélkül fel kell emelnie tiltó szavát a társadalomnak, első sorban pedig a szülőknek. A népszövetség ezen gyűlésen szívesen lát mindenkit, aki e mondhatatlanul fontos kérdés iránt érdeklődik.

— **Evangélikus leányintézet Teschenben.** (Österreich. Schlesien.) Az intézetnek az a célja, hogy a szülőházat pótolja olyan evangélikus lányoknál, kik a tescheni tanintézetekbe járnak, vagy zenét, nyelveket, női kézimunkát akarnak tanulni. Az intézet az egész iskolai év alatt (szeptembr 15-től július 25-ig) nyitva van. Tulajdonosa az evang. *Gusztáv-Adolf* nőegylet. Felszerelése teljesen megfelel a modern követelményeknek. A városi iskolák közelében, az evang. templom mellett, a *Rudolfsplatzon* szép kertben fekszik. Evang. diakonisszák és kiváló tanerők evangélikus szellemben nevelik benne a növendékeket. Olyan lányok, akik egyáltalán nem tudnak, vagy csak keveset beszélnek németül, a német nyelvet gyorsan és tökéletesen elsajátíthatják. Az egész évi ellátásért 500 koronát kell fizetni. Az érdeklődő szülők forduljanak az intézet igazgatónőjéhez, kinek címe: *Oberschwester Susanna Roth Teschen* (Oest.-Schlesien), ki szívesen szolgál felvilágosítással. Az intézetet melegen ajánljuk evang. családok leányai számára.

— **Az Evangélikus Tanárok és Tanítók Országos Egyesülete** Budapesten június hó 2-án kezdte és 4-én fejezte be évi közgyűlését *Mágócsy-Dietz Sándor* tudományegyetemi bölcsészeti dékán elnöklete alatt. Az evangélikus egyház képviselőiben *Prónay Dezső* báró, *Zsilinszky Mihály* v. b. t. tanácsos, *Molnár Viktor* nyugalmazott államtitkár, *Wagner Géza* udvari tanácsos és a különböző tanáregyesületek képviselői jelentek meg. A közgyűlésen *Másznik Endre* theologiai akadémiai igazgató a protestáns unióról tartott nagyhatású előadást. Elhatározta a közgyűlés, hogy a reformáció négyszázéves jubileumát 1917. évben megünnepli, szegény beteg tanulók részére a Balaton mentén üdülőtelepet létesít, az egyesületi élet élénkítésére „Hivatalos Közlöny“-t ad ki; foglalkozott a zsinati törvényjavaslattal és a felekezeti tanárok országos nyugdíjtörvényének tervbevett revíziójával. A zsinat tanügyi bizottságának és a kultusz-kormányzatnak jóindulatáért köszönetet mondott. Az egyesület főiskolai, középiskolai, tanítóképző-intézeti, polgári iskolai és elemi iskolai szakosztálya gazdag és értékes munkaprogramot dolgoztak fel.

Megalakult a vallástanítási szakosztály is. Gömör János főgimnáziumi igazgató, titkár Szigethy Lajos dr. pénztáros jelentése az egyesület élénk tevékenységéről és anyagi helyzetéről nyújtott tájékoztatást. A közgyűlés az egyesület tiszteletbeli tagjává megválasztotta Wagner Géza udvari tanácsost, az evangélikus egyetemes egyházi tanügyi bizottsága elnökét.

— **A liberális kultuszminiszterium** címmel a pesti Protestáns és Iskolai Lap szelíden dorgálja azokat a protestáns lapokat, amelyek Jankovich Bélában, gróf Apponyi Albert és gróf Zichy János után igazán liberális kultuszminisztert vártak. A közlemény alapja a kultuszminiszter azon leírata, amellyel elrendelte, hogy a lajosmizsei állami iskolában „reggel a más vallásfelekezeti gyermekek addig maradjanak künn, míg a róm. katolikusok elvégzik reggeli imádságukat. Tanítás végeztével pedig hamarabb távozzanak az iskolából, mint a róm. katolikusok, hogy ezek elmondhassák felekezeti imájukat”. A rendeletet az állam szempontjából mi sem helyesljük, de szerintünk ehhez a liberalitásnak nincs semmi köze. A minisztertől a református lelkész azt kérte, hogy a mi gyermekeink a kath. gyermekekkel együtt ne imádkozhassanak. A katolikusok azt kérték, hogy az ő gyermekeik az iskolában imádkozhassanak. A miniszter mind a két álláspontot honorálta.

— **Lelkészhány.** A hazai egyházaknál most megint mutatkozik az a sajtóságos tünet, hogy kezdenek a lelkészjelöltek elmaradozni s a lelkészi pályára lépők száma csökkenőben van. Külföldön ez már krónikus állandó folyamat. Érdekes, hogy ezzel a veszedelemmel szemben minő viselkedést tanúsítanak a különböző egyházak. Evangélikus testvéreink a predikálás jogának megszorításában keresik a gyógyszert. (Tanító prédikálás eltiltása.) A Református Szemlében Köblös István a lelkészjelöltek közgazdasági képzésével s a kerületi számvevők beállításával véli a bajt enyhíteni. Körülbelől az anyagi ellenértékek növelésében, a javadalom emelésében határozódik a katolikusok bölcsesége is. Nagyobb javadalom kétségtelen hogy gyors eredményt idézhet elő s mi méltónak is tartjuk a munkást a jutalomra. A lelkészhány orvoslását azonban mégsem pusztán a privilégiumtól, sem az anyagi javaktól nem várjuk és a biztos gyógyszert a lelkészi pályára lépők teljesen ingyenes szeretetteljes nevelésében látjuk. Ez volt az Orle álláspontja is. „Válogassuk ki ifjaink közül a legalkalmasabbakat s neveljük őket teljesen ingyen, szeretettel, a legnagyobb gonddal”.

— **Tízéves találkozó.** Felkérem mindazon tanuló-társaimat, akik a debreceni reform. főgimnáziumban 2904-ben érettségi vizsgát tettek, hogy a folyó hó 18-án Debrecenben tartandó tízéves találkozó előkészítése céljából részvételi szándékukat velem mielőbb közölni szíveskedjenek. Dr. Ecsedi István tanár, Debrecen, Kollégium.

— **Gyorsaság nem boszorkányság.** Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyző ezúton közli az érdekeltekkel, hogy a folyó hó 5-én végződött egyházkerületi közgyűlés aktáit s határozatait és pedig az adásvételi ügyeket már 6-án, egyebeket 7—9-én az illetékes esperesi hivatalokhoz mind beküldötte. A jegyzőkönyv nyomása is serényen folyik.

— **A baptista énekvezér gyászja.** Halálos szerencsétlenség történt Szatmárnémetiben a Nyár-utcában.

Csordás Lőrinc baptista énekvezér két esztendő Etelka nevű leánykája, míg a szülők a kertben foglalatostkodtak — a kert melletti vízzel telt gödörbe fulladt. Itt említjük meg, hogy a baptisták a szatmármegyei szamospartai községekben rendre jelentkezni kezdenek. Caveant consules!

— **Vizsgák a debreceni református tanítóképző-intézetben.** A negyedévesek osztályképesítő vizsgái május 25—29-ik napjain folytak le. Az egyházkerület részéről Dávidházy János esperes, a kormány részéről pedig Hajdu Ferenc kir. tanfelügyelő volt kiküldve. A vizsgára 50-en jelentkeztek, közöttük 3 hittanhallgató. A befejező képesítő írásbeli vizsga, amelyen 143-an vettek részt, folyó hó 4-én volt. A befejező szóbeli vizsga folyó hó 22—30. napjain lesz. Ez alkalommal tartatik meg a pótvizsga azon tanítók részére, akik vallástanítói vagy kántori oklevelet akarnak szerezni.

— **Reversális statisztika.** A m. kir. központi statisztikai hivatal havi közleményei szerint a gyermekek vallására vonatkozó megegyezéseknél (levonva a nyereség-veszteséget) f. évi január havában az evangélikus egyház vesztesége 42, a református egyház nyeresége 12, február havában az evangélikus egyház vesztesége 64, a református egyház vesztesége 106, március havában az evangélikus egyház vesztesége 12, a református egyház nyeresége 76. Kassa. *Homola István* ev. lelkész.

— **Egyházi értekezlet.** A debreceni egyház egyházi értekezletét az elmúlt héten Biharderecskén tartotta meg, Dávidházy János esperes elnöklete alatt. Fráter Barnát, az értekezlet másik elnökét, nevének betegsége tartotta vissza. Az értekezlet most néptelenebb volt, mint rendesen szokott, pedig Derecske jóformán az egyetlen pont, hol a modernebb egyháztársadalmosi mozgalmak jelentkeztek. Legfőbb tárgya a gyűlésnek az Varga Lajos nagy beszámolója és jelentése volt a belmisszióról. A kitűnő előadó nagy gonddal és körültekintéssel készítette el terjedelmes munkáját, melyre vonatkozólag az volt az általános óhaj, hogy lapunkban közöltessék. (Szívesen. Szerk.) Sok hozzászólásra adott alkalmat a bárándi-kör javaslata az egyházi bank felállítására dolgában. A nehéz kérdést az egyetemes egyházi pénzek (14 millió) lekötésével kívánna a kör megoldani. Ezekből a közegyházat illető pénzekből kellene a kölcsönre szorult egyházak igényeit is kielégíteni. A megyei és egyházközségi pénzek bevonásától a kör eltekintene. Volt még sok más apróbb tárgy is és az összegyűlt értekezleti tagok kedves, barátságos lakozása.

— **A sárospataki református főgimnázium** igazgatójává 1914. évi július hó 1-től számítandó hat évre *Ellend József* főgimnáziumi tanárt választotta meg. Sok szerencsét és sikert kívánunk!

— **Diakoniszák.** Ágostai evang. testvéreink most ünnepelték a pozsonyi új diakonisszaképző-intézet szép, palotaszerű házának a felavatását. Most készülünk mi is a debreceni református diakonisszaképző-intézet megnyitásához. Ez az intézet fogja ellátni képzett betegápolókkal a debreceni egyetemi kórházat s a most felépült Augusztá-sanatóriumot. Nagy hivatás vár rájuk egyházi tekintetben is, hiszen a betegek gyógyítását maga a Megváltó is eszközölte s a betegápolás elsőrendű keresztyén

munka. De még nagyobb ennek a hivatásnak fontossága társadalmi tekintetben. A beteg ápolása városon jóformán csak kórházakban történik. Elkerülhetetlen, hogy oda igazán szerető szívű, hivatásos ápolók állítsanak. De odahaza a család is rászorult a segedelemre, mert hiányzik a tudása a családbelieknek vagy élethivatásuk gátolja őket betegek gondozásában. A diakonizsákra vár tehát mindenképen a nemes, a nagy, a Megváltó lelkétől lelkedzett hivatás, ápolni a betegeket. Ezért olyan tisztelt s becsült ez a pálya, hogy nemcsak eltartja azokat, akik reá lépnek, hanem még glóriát is fon fejük köré. Épen ezért mindazok a nők, akiket életsorsuk az önálló keresetre utal, mindazok, akiknek szíve szeretettől van telve, akik önálló családot nem alapíthattak, a réginek kötelékében eltartást nem találhatnak: ide forduljanak. Egy-egy háztartásvezetői állás meghirdetésekor 20—30 ajánlkozó is akad. Most kell jelentkezni, most kell zörgetni, most kell helyet foglalni. Ismételten felhívjuk lelkészeink figyelmét erre a fontos ügyre. Adják hírül, akiket illet: a művelt lelkészi, tanítói és úri családok elmaradt árváinak, magánosan álló, szerető szívű női tagjainak, hogy itt van számokra a kívánatos munkatér. Ellátást, tisztességet hoz nekik, segítséget a magyar társadalomnak, gyógyulást a betegeknek s a Krisztus evangéliomának megvalósítását.

Szomorú statisztika. Magyarország közoktatásügye 1912-ben cím alatt egy vaskos füzet jelent meg legközelebb a vallás- és közoktatásügyi miniszterium kiadásában. Ennek 78-ik lapján „Áttérések” cím alatt olvashatjuk a következőket: „1912-ben 696-tal kevesebb, összesen 6421 egyén változtatta vallását. Az áttérések folytán a latin szertartású katolikus egyház 1123 hívőt, a baptista felekezet 264 hívőt nyert; ezzel szemben az izr. felekezet 416, a gör. kel. egyház 347, a református 213, a gör. kath. 176, az ág. hitv. ev. 137, az unitárius 73, egyéb felekezetek 26 hívőt veszítettek. Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy 1896-tól 1912-ig az áttérések összes száma 103,870 volt. A latin szertartású kath. egyház nyeresége 21,093, a gör. kath. 2436, az unitáriusé 330, a baptistáké 2123 hívő, míg a református egyház híveinek számát az áttérések az említett időtartamban 8715, az ág. hitv. ev. egyházét 4837, a gör. keletitét 6362, az izraelitáét 5822, egyéb vallását 246 egyénnel fogyasztották meg”. Eddig a jelentés, amely felett nekünk is lehet gondolkozni.

— **Köteles helyreigazítás.** Nagytiszteletű szerkesztő úr! Becses lapja folyó hó 9-én megjelent, de általam csak mostan kézhez vett 19-ik számában „Ha a vége jó, minden jó” cím alatt egy cikk jelent meg, melyre az igazság a valódi tényállás érdekében legnagyobb sajnálatomra kénytelen vagyok kijelenteni, s szükség esetén bizonyítani, hogy az abban foglaltak a valóságot csak kiesiny részben fedik. Az igaz valódi tényállás ugyanis az, hogy dr. Kovács I. István, a Szatmáron megjelenő „Szamos” című hírlap április 16-án megjelent 86-ik számában a nagy nyilvánosság előtt nekem „békeajánlatot” tett, s én azt a jóízlés, a valódi keresztyéni szeretet szent nevében elfogadva, megadtam ama kívánt egyetlen elégtételt, hogy a szatmári egyháztanácsához címzett, s a „Szamos” c. napilap április hó hó 26-án megjelent 95. számában közölt nyilatkozatomban a dr. Kovács

által inkriminált részeket *meg nem írollaknak* kívántam tekinteni. Nagy öröömre szolgált egyébiránt, hogy ez az általam is legnagyobb megadhatónak tudott elégtétel valóban a legnagyobbnak vétetett. Kiváló tisztelettel vagyok *Demjén Sándor*.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét Schuller vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Pályázat.

A bakonszegi református egyház presbyteriuma pályázatot hirdet a kántorsággal egybekötött fitanítói állásra.

Javadalom: 1. Kézpénz az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve 762.80 K, 2. 10.40 mm. rozs, 7.85 mm. árpa, 3. 14 kat. hold és 1098 □-öl szántó föld, 4. 8 nagy jószágra legeltetési jog. 5. 1½ öl tűzifa beszállítva. 6. stóla, 7. tisztességes lakás. E javadalom a lakáson kívül az egyház 1901. évi díjlevele szerint 1370.10 kor. A javadalmi jegyzőkönyv szerint 1812.70 kor. A földek adóját az egyház fizeti. Fizetési kiegészítés alap 1412 kor. — Kötelesség: Az I—VI. osztályú fiú iskolát a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint tanítani. Az ismétlő fitanköteleseket tanítani. Templomban és temetéseknel a kántori teendőket végezni. Orgona készíttetés esetén a kántori teendőknél — külön díjazás nélkül — orgona kísérettel való végzése. A kánika órákon és a lelkész akadályoztatása esetén egyébbkor is az isteniszteletet végezni. Az iskolás gyermekeknek és felnőtteknek a debreceni egyházmegye 1910. év április 12-én tartott gyűlése jegyzőkönyvének 22. sz. a. leírt énektanítása, dalárda vezetés, mely külön az egyház pénztárából 100 koronával díjaztatik. Az egyházi gyűlések jegyzőkönyvének vezetése.

Csak okleveles tanítók pályázhatnak és pedig július 10-ig. A próbaéneklés július 12-én d. e. lesz. Csak a megjelentek közül történik a választás a próbaéneklés után. Az állás szeptember 1-re elfoglalandó. A pályázati kérvények a lelkészi hivatalhoz adandók be.

Bod Ferenc,
lelkész.

